



● سوالاتی برای آینده

# قمار بی برنده

طرح سؤال از رییس جمهوری، در آستانه انتخابات مجلس نهم در دستور کار مجلس قرار گرفت

آرش کارآزما

با استدلال‌هایی که برای عدم سؤال از رییس جمهوری می‌شود، باید نمایانگی را ببینیم و روی طاقچه بگذاریم. علی‌مطهری با گنجاندن این جمله در متن استعفايش تلاش کرد تا عزم جدی خود را برای پی‌گیری و به سرانجام رساندن طرح سؤال از رییس جمهوری، به رخ هیأت‌رییسه مجلس بکشد.

«استعفا» شاید آخرین تیر در چله علی‌مطهری بود که حالا ظاهراً به هدف نشسته و بالاخره هیأت‌رییسه مجلس را به اعلام وصول طرح سؤال از رییس جمهوری ناگزیر کرده است.

مطهری که زندگی سیاسی خود را وقف سؤال از رییس جمهوری کرده، سرانجام پاییز امسال آخرین چاره را در تهدید به استعفا دید.

با این حال، علی‌مطهری اولین کسی نیست که تاکنون علم سؤال از رییس جمهوری را در مجلس برافراشته است. سلسله سؤال از رییس جمهوری را می‌توان تا مجلس هفتم دنبال کرده‌ان‌جا که اکبر اعلمی، نماینده اصلاح‌طلب مجلس هفتم، در اردیبهشت سال ۸۶ برای اولین بار طرح سؤال از رییس جمهوری را مطرح کرد. علماً با ارائه این طرح که با اوج گرفتن تورم و تغییرات بی در پی مدیریتی در دولت همزمان شده بود، موفق شد ۵۰ تن از نمایندگان مجلس را با خود هم صدا کند.

«شکاف درآمدی بین فقیر و غنی، خودمحروری، تورم فرزانده، اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های پولی و مالی مغایر با قانون برنامه چهارم توسعه و گران شدن مسکن، اتخاذ دیپلماسی تنش‌زا و...» از جمله محورهای مورد استناد در این طرح عنوان شده بودند. امضاهای این طرح هرگز به حد نصاب لازم نرسیده‌ان‌ما سوالات اقتصادی این طرح در ذهن نمایندگان باقی ماند تا بالاخره، در بهمن ماه همان سال اسماعیل جبارزاده، نماینده تبریز در مجلس هفتم، از فرصت حضور احمدی‌نژاد در صحن علنی مجلس برای دفاع از لایحه بودجه استفاده کند و فریاد برآورد که «مجلس به دولت اجازه ۲۱۸ میلیارد دلار واردات بنزین داده. پس با چه مجوزی ۶۱۵ میلیارد دلار واردات بنزین صورت گرفته است؟ چرا بارانه محصولات پتروشیمی هنوز حذف نشده است؟» این اولین سوالاتی بود که به‌صورت شفاهی از رییس جمهوری پرسیده شد. با وجود این، از آن‌جایی که بروسه قانونی طرح سؤال را طی نکرده بود، فاقد ضمانت اجرایی بود و نتایج مطلوب سؤال کنندگان را برآورده نمی‌کرد.

اما با پایان مجلس هفتم، تب سؤال از رییس جمهوری فروکش کرد و مجلس هشتم نیز ظاهراً بنا نداشت به‌طور جدی با دولت مقابله کند. این آرامش اما بیشتر از یک سال دوام نیاورد و سخنان جنجالی اسفندراج رییس‌مشایی، مبنی بر اعلام دوستی با ملت اسرائیل

و تأیید مواضع وی از سوی احمدی‌نژاد، بار دیگر قتیله سؤال از رییس جمهوری را بالا کشیده‌ان‌ما این بار علی‌مطهری، نماینده اصول‌گرای مجلس هشتم که اتفاقاً جزو سه‌می ریاحه خوش خدمت در لیست تهران بود و با حمایت حامیان دولت به مجلس راه یافته بود، طرحی جدید برای سؤال از رییس جمهوری ریخت. این طرح البته با استقبال ساکنان ساختمان هرمی بهارستان نیز همراه شد؛ تا جایی‌که توانست امضای ۷۴ نماینده را کسب کند. اما بنا به دلایلی مانند مسکوت ماندن در ست یک سال بعد و بلافاصله پس از انتخاب مجدد احمدی‌نژاد به ریاست جمهوری، یکبار دیگر، مشایی موضوع اختلاف میان مجلس و دولت شد. این بار، انتخاب مشایی به سمت معاون اولی رییس جمهوری و عزل نکردن وی از این سمت، علی‌رغم اعلام مخالفت رهبری معظم انقلاب با این انتصاب، بهانه طرح سؤال از رییس جمهوری را تشکیل می‌داد. تهیه‌کنندگان طرح در حال جمع‌آوری امضا بودند که اجرای با تأخیر فرمان رهبری، مانع از جمع‌آوری امضاهای لازم شد و این طرح نیز مسکوت ماند.

از شهریور ۸۸ تا مرداد ۸۹ که بار دیگر علی‌مطهری طرح سؤال از رییس جمهوری را این بار به بهانه مواضع رییس دولت در خصوص حجاب و عفاف، به جریان بیندازد، سه بار دیگر مجلس شاهد طرح‌هایی از این دست بود. علی‌اکبر اولیاء، و محمدرضا خباز، نمایندگان (اصلاح‌طلب)، محمدمهدی شهبازی، نماینده بجنورد (اصلاح‌طلب) و غلامرضا مصباحی مقدم، نماینده تهران (اصول‌گرا) طراحان این سه طرح بودند که محور سوالات خود را به ترتیب «تأخیر در ارائه گزارش عملکرد از برنامه چهارم و عدم ارائه گزارش از اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴»، «تغییر رنگ پرچم در نشست خبری رییس جمهوری» و «متوقف کردن اجرای قانون هفتمند کردن یارانه‌ها» قرار دادند. البته هیچ‌یک از این سوالات به سرانجام نرسید. پس از آن نیز موضوعات دیگری چون «تخطئه جایگاه مجلس که به فرموده امام، در رأس امور است»، «عزل وزیر اطلاعات» و بی‌توجهی به فرمان ولی فقیه در ابقای این مجلس و اسرار غیرقانونی بر برداشت شخصی دولت از قانون؛ عدم اعلام برات از لیب‌الیسم فرهنگی و ترویج مکتب ایرانی...»

زمان اعلام سؤال	نمایندگان‌پسگیر	محور سوالات	تعداد امضاها
اردیبهشت ۸۶	اکبر اعلمی، نماینده تبریز در مجلس هفتم (اصلاح‌طلب)	شکاف درآمدی بین فقیر و غنی، خودمحروری و خودشیفتگی از یک‌سو، غلبه احساس بر عقل و منطق از سوی دیگر و از هم پاشیده شدن شدن شیرازه امور اقتصادی، راه‌شدگی و تورم فرزانده، اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های پولی و مالی مغایر با قانون برنامه چهارم توسعه و گران شدن مسکن، اتخاذ دیپلماسی تنش‌زا و...	حدود ۵۰ امضا
بهمن ۸۶	اسماعیل جبارزاده، نماینده تبریز در مجلس هفتم (اصلاح‌طلب)	مجلس به دولت اجازه ۲۱۸ میلیارد دلار واردات بنزین داده. پس با چه مجوزی ۶۱۵ میلیارد دلار واردات بنزین صورت گرفته است؟ چرا بارانه محصولات پتروشیمی هنوز حذف نشده است؟	این سؤال شفاهی هم‌زمان با حضور احمدی‌نژاد در صحن پرسیده شد
شهریور ۸۷	علی‌مطهری نماینده تهران (اصول‌گرا)	اعتراض به سخنان رحیم‌مشایی، مبنی بر اعلام دوستی با ملت اسرائیل و تأیید مواضع وی از سوی رییس جمهوری	۷۴ امضا
شهریور ۸۸	علی‌مطهری نماینده تهران (اصول‌گرا)	عزل نکردن مشایی از معاون اولی دولت، علی‌رغم اعلام مخالفت رهبری معظم انقلاب با این انتصاب	اجرای با تأخیر فرمان رهبری، مانع از جمع‌آوری امضاهای لازم شد
آذر ۸۸	علی‌اکبر اولیاء و محمدرضا خباز، نمایندگان یزد و کاشمر (اصلاح‌طلب)	تأخیر در ارائه گزارش عملکرد از برنامه چهارم و عدم ارائه گزارش از اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴	نشد
بهمن ۸۸	محمدمهدی شهبازی، نماینده بجنورد (اصلاح‌طلب)	تغییر رنگ پرچم در نشست خبری رییس جمهوری که نقش آشکار یکی از اصول قانون اساسی است	پیگیری‌نشده
فروردین ۸۹	غلامرضا مصباحی مقدم، نماینده تهران (اصول‌گرا)	متوقف کردن اجرای قانون هفتمند کردن یارانه‌ها	پس از رایزنی‌های دولت و مجلس و اجرای این قانون، منتفی شد
مرداد ۸۹	علی‌مطهری، حمیدرضا فولادگر و موسی‌الرضا ترقوی (اصول‌گرا)	تردید دولت در نحوه اجرای طرح عفاف و حجاب، عدم اجرای صحیح اصل ۴۴ و پرداخت سهام عدالت؛ تخطئه جایگاه مجلس که به فرموده امام، در رأس امور است	حدود ۷۰ امضا
اسفند ۸۹	علی‌مطهری، مصطفی کواکبیان، موسی‌الرضا ترقوی و...	اعلام ۵۰ تخلف قانونی دولت، در هشت محور	نلمه‌ای با ۱۲ امضا به هیأت‌رییسه تقدیم و سپس به کمیسیون اصل نود ارجاع شد
فروردین ۹۰	حسن غفوری‌فرد، نماینده تهران (اصول‌گرا)	تشکیل نشدن وزارت ورزش و اجرا نکردن مصوبات مجلس	پیگیری‌نشده
اردیبهشت ۹۰	محمد جواد ابیطی نماینده خمینی‌شهر (اصول‌گرا)	عزل وزیر اطلاعات و بی‌توجهی به فرمان ولی فقیه در ابقای مصلحتی	۵۲ امضا
خرداد ۹۰	علی‌مطهری نماینده تهران (اصول‌گرا)	عدم پاسخگویی رییس جمهوری در مورد مقاومت ۱۲ روزه خود در مقابل حکم حکومتی ابقای وزیر اطلاعات؛ بی‌توجهی به انتقادات علما و مراجع؛ اجرا نکردن قولین مصوب مجلس و اسرار غیرقانونی بر برداشت شخصی دولت از قانون؛ عدم اعلام برات از لیب‌الیسم فرهنگی و ترویج مکتب ایرانی...	۹۰ امضا

داشتن حدود ۱۰۰ امضا تا آخرین روزهای آذر ماه سال جاری، هیأت‌رییسه از اعلام وصول آن سر باز می‌زد. بهانه هیأت‌رییسه برای اعلام وصول نکردن این طرح، پس گرفتن امضا از سوی برخی از نمایندگان بود. موضوعی که علی‌مطهری به عنوان یکی از بانیان اصلی طرح، آن را به تلاش‌های پشت پرده هیأت‌رییسه منتسب می‌کند.

از این زمان، طرح سؤال از رییس جمهوری به سلسله طنباب کشی میان هیأت‌رییسه و طراحان آن تبدیل شد. از یک طرف، لایه‌های هیأت‌رییسه هر روز، باعث ریزش چند امضا از پای برکه طرح سؤال می‌شد و از سوی دیگر، تلاش‌های طراحان، مجدداً تعداد امضاها را به حدنصاب می‌رساند.

این روند ادامه یافت؛ تا جایی‌که سرانجام، علی‌مطهری چاره را در استعفاي خود دید. درست مانند کاری که شطرنج بازیان حرفه‌ای انجام می‌دهند؛ با انجام چند حرکت به ظاهر اشتباه، حرف را در موقعیت‌کریش کردن قرار

می‌دهند تا درست در همان زمانی‌که حرف ناپسند، قند پیروزی در دل آب می‌کند، ضربه مهلک «هات» وارد کنند.

تهدید به استعفا از همان آغاز، نتایج امیدوارکننده‌ای در پی داشت؛ تا آن‌جا که حتی در یکی از جلسات مجلس که محمدرضا باهر ریاست آن را بر عهده داشت، گفته شد که طرح سؤال از رییس جمهوری به کمیسیون‌های مجلس ارجاع خواهد شد. این موضوع خوشنودی نمایندگان امضاکننده طرح را به‌همراه داشت. اما این خوشی چندان دوام نیافت و خیلی زود، هیأت‌رییسه خواهد شد. این موضوع خوشنودی اعلام وصول سؤال با استعفا مردمانده بود، در عین ناباوری، موضوع استعفاي علی‌مطهری را در دستور کار قرار داد. بهانه این انتخاب، که بسیاری آن را کج‌سلیقگی هیأت‌رییسه می‌دانستند، کاهش تعداد امضاهای طرح سؤال از رییس جمهوری عنوان شد.

این چنین بود که تهدید به استعفا چندی شد تا علی‌مطهری، به‌جای محمود احمدی‌نژاد، در

صحن علنی مجلس حاضر شود و سرنوشت سیاسی خود را با رأی هم‌کیشان خود گره بزند. اما ارائه تنها ۳۱ رأی موافق به این استعفا، در مقابل ۱۶۷ رأی متعنع و مخالف که وزن حامیان دولت را در مجلس به نمایش می‌گذاشت، وری را به سود طراحان سؤال برگرداند. سرانجام، ارائه مجدد طرح سؤال از رییس جمهوری با ۷۹ امضا چاره‌ای برای هیأت‌رییسه باقی نگذاشت. علی‌لازچانی، شخصاً طرح سؤال از رییس جمهوری را اعلام وصول کرد و به کمیسیون‌های مجلس ارجاع داد. حتی اسامی امضاکنندگان نیز منتشر شد تا مانع نمایندگان برای پی‌گیری امضاهای‌شان باشد.

اکنون، شش کمیسیون تخصصی بوجه، اقتصاد، امنیت ملی، فرهنگی، اصل ۹۰ و عمران یک هفته فرصت دارند تا حضور نمایندگان دولت و طراحان سؤال به آن رسیدگی کنند و چنان‌چه پاسخ‌های نماینده دولت قانع‌کننده نباشد، رییس دولت را طی نامه‌ای رسمی به

مجلس احضار کنند. البته رییس جمهوری برای حضور در صحن مجلس یک ماه وقت خواهد داشت که اگر از همین امروز هم شروع شود، ممکن است به تعطیلات مجلس و موعد انتخابات بینجامد. اما آیا رییس جمهوری در صحن مجلس حاضر می‌شود؟ در صورت حضور رییس جمهوری آیا نمایندگان مجلس هشتم از هیأت‌رییسه مجلس نهم هم محسوب می‌شوند، فرصت و انگیزه کافی برای حضور در جلسه و طرح سؤال از رییس جمهوری را خواهند داشت؟ سؤال از رییس جمهوری چه هزینه‌هایی برای امضاکنندگان طرح خواهد داشت و چقدر نفر از این ۷۹ نماینده به مجلس آتی‌اش خواهند یافت؟ و این که سؤال از رییس جمهوری در اوضاع پیچیده کنونی، چه اقتصاد، امنیت ملی، فرهنگی، اصل ۹۰ و عمران یک هفته فرصت دارند تا حضور نمایندگان دولت و طراحان سؤال به آن رسیدگی کنند و چنان‌چه پاسخ‌های نماینده دولت قانع‌کننده نباشد، رییس دولت را طی نامه‌ای رسمی به

■ مسابقه طناب‌کشی میان هیئت‌رییسه و طراحان سؤال